

19/60
6-4-70
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΔΡΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
Αριθ. Έρωτ. Μουσ. II 60/1970

A!
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1-2/1-3/1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, ~~κοινοπολις~~)... Κλειώρεια....
(παλαιότερον ὄνομα: Τροπαταῖσσαν), Ἐπαρχίας Βοίου.....,
Νομοῦ Κοζάνης.....
2. Ὄνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Ἐνλέμαχος
Μ. Παναγιατόπουλος ἐπάγγελμα Διδάσκαλος.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Κλειώρεια Βοίου Κοζάνης
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... 7.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Ἀνδρέας Βασιλαπούλος, ζυγα-
ξιούχος Ο.Γ.Α......
ἡλικία... 77.... γραμματικαὶ γνώσεις Δημοτικῶν.....
..... τόπος καταγωγῆς Κλειώρεια Βοίου
2. Ἰωάννης Πετρούλης, ζυγαξιούχος Ο.Γ.Α.
69 ἐτῶν, 69, χρηματικαὶ γνώσεις Δημοτικῶν

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ βοσκήν ποιμνίων ; Αἱ χόνιμοι περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν, ὡς αἱ ἀχονοὶ διὰ βοσκήν ποιμνίων.
Ἐπὶ τῶν χωριστῶν ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα ; Ἐπὶ τῶν χωριστῶν......
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας ("Ἑλληνας, ἢ ξένους, ὡς, π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. ἀνήκον εἰς Τούρκους Μπέδες. Ἀπὸ τοῦ ἐτος 1923 εἰς φυσικὰ πρόσωπα.
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του ; Τὴν διατηρεῖ ὁ πατὴρ καὶ διανέμεται μετὰ τοῦ θάνατόν του ὑπὸ τῶν τέκνων τοῦ......

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; Ἀσχολοῦνται συγχρόνως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.....

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; Ναι, ἀλλὰ ἢ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν...

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; Διὰ ὑφισταμένο

μεγάλαι κτήματα οὕτε μοναστηριὰ. Πρὸ τοῦ 1923, ἐπὶ Μπε-
πιδων εἰργάζοντο εἰς τοὺς ἀγροὺς ὑπαλλήλοι μόνον ἄνδρες.

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημα-
κατόροι κλπ.)..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ;...

Οὗτοι ἐκαλοῦντο χωρὶς μισακάτορες. Ἡ κοινωνικὴ των θέσις
ἦτο κατωτάτη.

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα ;) Εἰς χρήμα.

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομίσθιον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ; Ἐχρησι-
μοποιοῦντο ἐποχικῶς ἄνδρες ἢ γυναῖκες ἕκαστοι
ἢ τῶν πέντε χωρίων ἢ ἐπληροῦντο διὰ τὸ θέρισμα εἰς χρή-
μα ἢ διὰ τὸ ἀλώνισμα εἰς εἶδος.

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δούλοι (ὑπηρεταί) ἢ δούλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; Ναι ἐχρησιμοποιοῦντο μόνον
ἄνδρες οἱ χωρὶς μισακάτορες, οἱ ὁποῖοι προήρχοντο ἐκ τῶν
περὶ χωρίων Δραγαείας, Δαμιαίνης κ.τλ.

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου πρὶ ἐπὶ τῶν ἀνεύρεσιν ἐργασίας ;... Μόνον οἱ νέοι ἐπὶ τῶν ἀνεύρεσιν
ἐργασίας ἢ ἴδια εἰς τὴν ναυτιλίαν ἢ Ἀδριατικὴν, ὡς
ἐκ τὸ ἐκαστοῦ ἐκ τῆς Ἑλλάδος.

β) Ἐπὶ τῶν ἐποχικῶς ὡς ἐργάται..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρα-
ματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; Ναι ἐποχικῶς ὡς ἐργάται,
οἰκοδόμοι, ξυλουργοὶ ἢ πρᾶματευτάδες.....

δ'. 1) Πώς έλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμῆς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ....

ἔλιπαίνοντο παλαιότερον με ζωϊκὴν κόπρον ἐκ βοῶν ἢ αἰγοπροβάτων μόνον.....

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; .. Ἀπὸ τοῦ ἐτος 1950.....

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; .. Ὁ σιδηροῦν ἄροτρον ἀπὸ τοῦ ἐτους 1930. Γεωργικαὶ μηχαναὶ ἀπὸ τοῦ ἐτους 1958

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατασκευάσθηκε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγένετο ἡ πρόμηθίς αὐτοῦ; Σιδηροῦν μονόφτερο ἢ χρησιμοποιεῖται εἰς ὅλα τὰ κτήματα. Ἐπρονέμετο ἐν τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου.....

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄρότρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. Ἰδε. συλλογὴν βελ - 11-

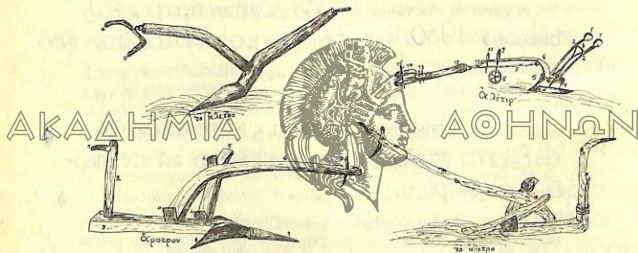
1. Οὐρά..... 4. Φτερό..... 7. Συρτάρι 10.....
2. Βάσις..... 5. ὕψι..... 8. Ρυθμιετής.....
3. Γεωῶσις..... 6. Ρόδα..... 9.....

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) .. 1958.....
3) Μηχανὴ θερισμοῦ .. Ἀπὸ τοῦ ἐτος 1963.....

- 4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν). **Ναί** .....
 5) Μηχανή ἀλωνισμού **Ναί** γίνεται χρῆσις ἀπὸ τοῦ ἐτους 1963
 στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ
 παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον **Τὸ κατασκεύαζε ὁ ξυλουργὸς**
τοῦ χωρίου .....

- 2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἄρότρου εἰς τὸν τόπον
 σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκο-
 νιζόμενα ἐνταῦθα ;

- 3) Ὑπογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶ-
 ται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς
 ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν, διαφόρων μερῶν καὶ τῶν
 ἐξαρτημάτων αὐτοῦ. **Ἰδε συλλογὴν ἐστ. 11-**

1. Οὐρά	6. ἑφίνα	11. ....
2. ἑφίνα	7. κεφαλάρι	12. ....
3. συρτάρι	8. τσουβί	13. ....
4. ναρφι	9. ὕλι	14. ....
5. παράβολο	10.	15. ....

(1) Ἐάν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νά μεταβάλετε τήν ἀνωτέρω ἀρίθμησην).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφίων ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφῆσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

Το ὕνι ἦτο καὶ εἶναι μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφίων.....
.....Ἰδε. ἐκῆμα ὑνίου. εἰς συλλογὴν. βελ. -11-

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου.....

Δεν ὑπῆρχε σπάθη.

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ αἰδήρου.....

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάϊ κλπ.).....

Πριόνι, τεκούρι, σκεπάρνι, ἀρίδα ἢ ξυλοφάγος.....

- 8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ.
ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. *Ἐχρησιμοποιοῦντο, χρησιμοποιο-
ύνται βόες ἢ ἡμίονοι.*
β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο
ζῶα ἢ ἓν ; *Δύο* .....

- 9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ;
*Διὰ τὸ ζευγάρισμα βῶν ἀναγκαῖος, εἰ ἵππος ἢ ...
ἀλλὰ ζῶα ὄχι.*

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ
ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα
μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεύλες, πιζεῦ-
λια κλπ.). *"Ἰδε συλλογὴν βελ. 11-*

- 1) ζυγός 4) μπουλνέρα
2) ζεύλες
3) λούρα

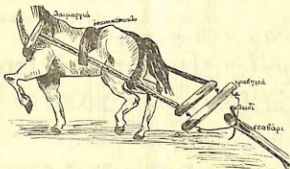
- 10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερος τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν
τόπον σας. ....

"Ἰδε συλλογὴν βελ. 11-

- 11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου,
ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλοῦρι),
προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε
αὐτόν). *λεχεται λούρα καὶ ἦτο εἰς σιδήρου ...
"Ἰδε συλλογὴν βελ. 11- ἀριθμ. 3 τοῦ πη-
ρους ζυγοῦ.*

- 12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου ; *Οὐδέποτε* ....
Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ; .....

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
την ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ
εἰς αὐτὴν τὸ ἄροτρον.....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) : 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα· 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας ὥργωνε παλαιότερον ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ὁ ὑπηρέτης (κοινομύκτης), σήμερον δέ, συνήθως ἢ γυναικα.....

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν).....

Τοποθετοῦν τὰ βόδια παραλλήλως ἐν συνεχείᾳ τὸν ζυγόν, ἐπὶ τῶν φρενέλαιον μετὰ τὴν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ ἀροτρίου.

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....
Ὁς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ σχεδιαγράμματι, ἀλλὰ μετὰ δύο ζῶα.

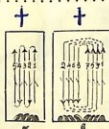
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργωμα μετὰ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).
Μετὰ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων.

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

Μὲ αὐλακιές κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ἀλλὰ καὶ περιφερειακάς:.....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β);

Σημειώσατε μετὰ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὴς ἢ σποριές, ντάμες, σιασιές, μεσοδράδες κ.λ.π.); Ὁργιζέτο καὶ γίνεται ἀκόμη εἰς σποριές.

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά); μετὰ αὐλακιάν;.....

Οἱ σποριές ἐχωρίζοντο μετὰ βάσεις αὐλακιές:

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μετὰ σκαπάνην, δηλ., νὰ μὴ χρησιμοποιεῖται ἄροτρον; Οἱ χωράφια μετὰ μεγάλῃ κλίσει, ὅπου εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐργασθῶν ζῶα ἢ τρακτέρ....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοξις τῶν αὐλάκων, μετὰ τὸ ὑνί: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. Παλαιότερον ἢ σήμερον ἦσαν ἢ εἶναι ἐν χρήσει καὶ οἱ 2. τρόποι ὀργώματος, ἢτοι ναιετάας καὶ πλαγίως.....

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. Εἰς ἀμφοτέρω.....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά· π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. ὄχι γίνοντο. ἢ γίνονταν. ἑπτάμερον 3 ὀργώματα: τὸ πρῶτον κατὰ τὸ Μάρτιον. ἢ ἐλέγετο ὀργώμα, τὸ δεύτερον κατὰ τὸν Μαῖον. ἢ ἐλέγετο διβόλισμα. ἢ τὸ τρίτον κατὰ τοὺς ἀρχὰς Οὐκτωβρίου καὶ ἐλέγετο τριβόλισμα......

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Ὁὐ φυτεύοντο. ἢ πλεοναῖα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτον τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰν ἀπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν. ...

Παλαιότερον ἀφίνετο. ὁ ἀγρὸς εἰς ἀγρὰν ἀπαυσιν ἐπὶ ἐν ἔτος. 2 ἢ 3 ἡμέρας, ἀφ' οὗ καὶ σπάρθη.

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; Τρία ὡς ἀνωτέρω......

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκευὴ χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους;.....
τὸ δισάκι. ἐξ οὗ ἐλαμβάνετο ὁ σπόρος. ἢ διὰ διβόλῃς......

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργώμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τοῦ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὅποια κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἔλλειψοειδῇ σιδηρᾷ ράβδον, ἢ ὅποια ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; .....

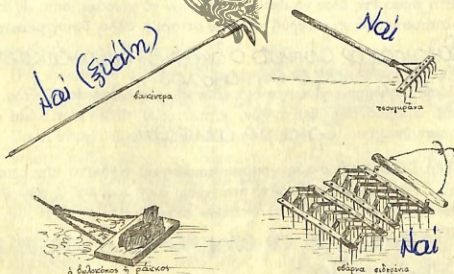
Μὲ τὸ ξυλοσίδηρον πού ἐστὶν τοποθετημένο εἰς τὸ πλεον μέρος τῆς βουκέντρας (ξυλῆς). Εἶναι ἐλλειψοειδὴς σιδηρᾷ ράβδος. ....

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); Γίνεται τὸ σβάρνισμα μόνον εἰς ὀριζήσαν χωράφια. ....

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ πού δὲν ἔχουν ὄργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

1) Βουκέντρα, 2) Ξυλοσίδηρον, 3) Ξυλοσίδηρον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) .....

1) Ἡ γελά, 2) τὸ δινέλι, 3) τὸ γελά, 4) τὸ ἀκα-
λιεσθῆρι καὶ 5) ὁ καμάς.

..... Ἴδε συλλογὴν... Γελ.-12- .....

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργανον καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι ποὺ ἐκτελοῦν

Μόνος τοῦ ὁ ζευγολάτης ἢ με μόνον μέλος τῆς
οἰκογενείας τοῦ, τὸ ὁποῖον ἀναπτεῖ με γελά τῆς
ἀκρὲς τοῦ χαραβίου.

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπο-
ρὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου
εἴδους. Ὅσπριον καλλιεργοῦνται τὰ ἀδυνατά χωράφια.

Ἡ σπορὰ τῶν βασιλίων ὁ βασιλίων γίνεται διὰ τῆς χειρὸς
στῆρι, στῆρι, τῶν ὀσπρίων, γελά πεταχτά...

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν
ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά. διὰ τὴν καλλιέργειαν
ρόβη ἢ τριφυλλίου τὰ πτωχὰ χωράφια, διὰ τὰ
μπιζέλια ὁ ἀδυνατά.

- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμή-
λων ἑσπέρνουντο ἢ ἐφύτευοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές)
καὶ ἄλλως. Ἐφύτευοντο ἢ φυτεύοντο, γε φωνιές.

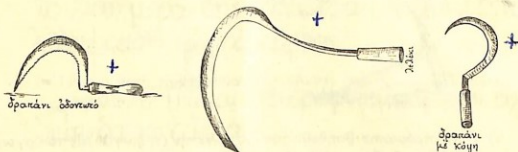
Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερίσμου.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά.
(Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ.

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) .....
 'Ο θερισμός ἐγίνετο με λελένι καὶ δρεπάνι,
 σημερινὸν δὲ με μηχανὴς.....

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

Ὡς τὰ ὀνόματά τινος γραφήματα.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ..... ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσεσ) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζώων; (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). Με λελένι καὶ κόσσαν.

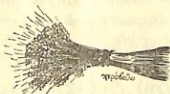
- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).
 ἦτο ὁμαλὴ καὶ ὀδοντωτὴ, ὡς ἐν παραδείγματι
 σχεδίασεν. (δρεπάνι με κοψή ἢ δρεπάνι ὀδοντωτό).
- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του; (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; .....
 Ἡ χειρολαβὴ τῆς κόσσης καὶ τοῦ λελένιου ἦσαν καὶ εἶναι ἐξ ὀξυῶς (ξύλινη), ὁ σιδηρένιος σκελετὸς λέγεται λεπίδα.

- 5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) τὰ δρεπάνια, οἱ εἰδηφύγοι τῶν περίεχθρων.
τὰ δρεπάνια, ἃ οἱ ὑσέες προμηθεύονται ἐκ τοῦ ἐλευ-
θεροῦ ἐμπορίου.
- 6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μετὰ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων, (τῆς ρόβης κλπ.) Ἦτο καὶ εἶναι ἐν χρήσει ὁ θερισμὸς
μετὰ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως μόνον εἰς τὴν φανῆ,
ρεβυθὶ ἢ ρόβῃ.

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

- 1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μετὰ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. Ἐθερίζοντο εἰς ὕψος... 0,10 μ. ὁ σῖτος
καὶ 0,35 μ. ἡ σίκαλις. .....
- 2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσι) εἰς τὸ χωράφι μαζί μετὰ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἔλεγαντο (ἢ πῶς λέγονται). Ἐλέγοντο μπαρχανια. .....
- 3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραχμίδες, πιάσματα, χερίδες, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰς ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; Ἀποθέτουν οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰς
εἰς χερίδες ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. .....
- .....
- 4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χερίδες) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) Δύο ἕως τρεῖς χερίδες μαζί καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν
κατεύθυνσιν. .....
- .....

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. *Κι' ἐδῶ λέγονται ἀγκαλιές.*.....

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ ποῖον ; *Θερίζον. καὶ..
θερίζουν ἄνδρες κ' γυναῖκες. ἰδιονοκῆται τῶν
χωραφιών. ἢ ὅχι. ἐπαγγελματίαι. Παλαιότερον
ἤρχοντο. ἐρίσται ἢ ἐκμεισμοποιοῦντο. ἐποχικῶς
ἐκ τῶν περὶ χωρίων, θερό, ἀλωνισμα.*

2) Πώς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομισθίον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοτὴν (ξεκοτῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομισθίον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθεσάτε με τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν). *Οὗτοι ἐληφάνοντο
μεροκάματο. διὰ τὸ θερίμα εἰς χρῆμα....
Τὸ μεροκάματο ἦτο συνήθως μετὰ παρο-
χῆς φαγητοῦ.*.....

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμὸν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἐναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λυντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται -
κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; *Ἄνδρες καὶ γυναι-
κες ἔφερον εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα παλαμαρχίαν
ἢ τρι. ξυλινόν, χαρούτιον, πρὸς προφύλαξιν....
Οἱ ἄνδρες ὠνόμαζον με ζωνάρι. δηλ. μέση χιά
νὰ μὴ αἰσθάνωνται κόπωσιν. τὸ ζωνάρι ἦτο
χειροποίητον ἐκ μαλλίου αἰσθηροβάτων.*

Ἰδε ὅχημα παλαμαριᾶς ἐκ συλλογῆς βελ. 13

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; .....

Ὁ θερισμός ἤρχιζε. ἢ ἄρκεται συνήθως. Διὰ τὴν ἡμέραν ἢ ἄλλην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἀποφευγόμενης τῆς Τρίτης ἢ τοῦ Σαββάτου.

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικά τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. ....

Βεβαίως ἐτραγουδοῦσαν. ....

Ἴδε συλλογὴν ἀπὸ σελ. 2-7. ....

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένουν ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ με τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον. Ὅπου τελειοῦν τὸ θερ. μένουσιν τὰ στάχυα.

Ἀφήνουν ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὸ χωράφι ἀθήριστο, το παίζουν, ξεραίνουν τὰ στάχυα ἢ τὰ μένουσιν ὡς ἐκείνην σταυροῦ. Δένεται με κοκκίνη κλωστή ἢ φυλάσσεται εἰς εἰκονοστάσι ἕως τὴν ἡμέραν πού θὰ πρωτοπείρουν, ὅποτε κρεβοῦν τὰ στάχυα καὶ ἐντὸς τοῦ ἑτοῦρου. Ἴδε συλλογὴν σελ. 8-

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἔσπερας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Τὸ δεμάτιασμα ἐγένετο ἀμέσως μετὰ τοῦ θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς θερισταί. ....

- 2) Πῶς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδέοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Τὰ δεμάτια ἐδέοντο ὑπὸ τῶν ἰδίων θεριεσῶν. Πρῶτον ἔστρωνον κατὰ τὸ χειρόβολο ἐν καλαμῶσι ἐκαστοῦ τοῦ λεγόμενου δεματικόν ἢ ἐν συνεχεῖ ἐκαστοῦ ἐπὶ αὐτοῦ ἐκκαλῶς τὰς χεριές ἢ ἐκ ὕψους πού να ἐπαρῇ τὸ χειρόβολο γιὰ νὰ δέσουν. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν ἐργαλεῖον τὸ ὁποῖον ἐλέγετο σφρέβλος. Τοῦτο εἶναι ζύλη ραβδος 0,40 μ. μυστήρι κατὰ τὸ ἐν ἑνὸς τῆς ἑλαφρῆς καμπύ-
λη.

Ἰδε συλλογὴν βελ. 13.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΒΟΗΘΗΑ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; .....

Τὰ δεμάτια ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν τοῦ χωραφιοῦ ἐπὶ 4-6 ἡμέρας. κατὰ ζεύγη, διὰ νὰ διευκολυνθῇ ἡ φόρτωσις των ἐπὶ τῶν ὑποδύν-
γιων.....

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς. Οὐδὲς ἐνεαρκῆται.
Τὸ φύτευμα ἐπὶ γίνεται κατὰ τὴν Ἀνοιξίν. (Ἀπρί-
λιον με Μάιον). ἐξ ἀρχῆς.....

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, με ἄροτρον ἢ με
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν. ἡ ἐξαγωγή τῆς πατάτας γίνεται με
διὰ τοῦ. Τούτο εἶναι ἀπὸ τοῦν ἐργαλεῖον με 2 ἑκα-
στ. μήκους 0.20 μ. τὸ ὁποῖον τοποθετεῖται..
ἐπὶ ξυλινὸν στυλίου μήκους 1-1.25 μ.
ἴδε συλλογὴν σελ. 12-

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σаноῦ.

- 1) Ἐσυνθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν
χειμῶνα με ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, ρίκον); Ἐάν
ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ. ἡ διατροφή τῶν
ζώων ἐγίνετο με ἄχυρον ἢ ξηρὸν σανόν ἐκ χάρτου
αὐτοφυοῦς. Ἐσυνθίζετο ἢ με ξηρὰς κλάδους ἐκ
δρυός. Οὗτοι ὠλοῦντο με τσιουρί κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούλι-
ου. Σεπτέμβριον ἐδένοντο δεμάτια ἢ μεταφέροντο πρὸς ξη-
ρανθῆν ἢ φύλαξιν ἐν χαράταις (ὠλοστέχα)
- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ με ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
σαν κ.ἄ.). Τὰ αὐτοφυῆ χόρτα ἐθερίζοντο το βῆ.....

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....
15 θήμερον τοῦ Ἰαννίου με λελέμι καὶ ὠλοσαν.

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
κὴν, τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) Ἡ ζήρανσις ἐγένετο ἐπὶ τόποις, ἀλλὰ ἐχυρίζετο μετὰ δικράνι καὶ αὐτὴν ἄλλη μερὶς πρὸς τελείαν ζήρανσιν. Τὸ δέσμιον με χειροβολοῦν ἐν νιλαμαῶς βιβάλεως. Τὸ δικράνι ξύλινον ἐστὶν ὡς ἐξ ὀξυῶς.

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορὰ τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. ....

Τὰ δεμάτια μεταφέροντο ἀπὸ τοῦ χωράφι καὶ ἐθάρειαν εἰς τὸ ἀλώνι πρὸς ἀλωνισμόν, χωρὶς... να ὑπῆρχε ναωρισμένος ἔρπος τοποθετήσεως ταν. ἢ χωρὶς εἰδικῶς.....

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλωνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως;.....

Ο χώρος καλεῖται θημωνιά. Σχήμα δὲ τῆς θημωνιάς. ὡς ἐκείνη, ἀλλὰ μόνον διὰ βίβαλιν βαμνὴν ἢ ῥοβὴ ἐγένετο ἢ ὄχι διὰ δίτον ἢ κριτήν.

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνεκασθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; Ὑπῆρχεν ἀνεκασθεν ἀλώνι. Οὐδέποτε ἐγένετο ὁ χωρισμός τοῦ γεννήματος εἰς ἄλλου χώρον.....

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; Τὸ ἀλώνι νατεσκευάζετο πλησίον τῆς οἰκίας.....

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσότερας ;
ἐάν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλές οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. μὲ ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Τὸ ἀλώνι ἀνήκειν εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν.
Σήμερον ὁ ἀλωνισμὸς γίνεται συγχρόνως μὲ
τὸν θερισμὸν διὰ μηχανῶν.

- 6) Ἀπὸ πότε ἀρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; Ἀρχεται
ἀπὸ 25^{ης} Ἰουλίου καὶ λήγει περίπου τὴν 20^{ην}
Αὐγούστου.

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον
ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) Τὸ ἀλώνι ἔχει καμα-

ταλῶνον καὶ κυκλικὸν μὲ διάμετρον περίπου

8-10 μ. .... Ἰδε. συλλογὴν σελ. 13 .....

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ
ἀλωνισμοῦ (π.χ. τοῦ χωματάλωνο· καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων) Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀλωνισμοῦ ἐκκαθα-

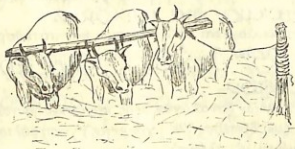
ρίζετο ἐκ τῶν χορτῶν καὶ ἐχίνετο ἐπάλειψις τοῦ δα-
πέδου διὰ μείγματος κόπρου βοῶν, βοκκινολάμα-
τος, ὕδατος καὶ ἀχύρου .....

- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐνάρξις τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; Ἀι. ἔρχασιναι...

Προετοιμασίαι ἐκίνοντο ὀλίγας ἡμέρας ἐναρτίτε-
ρον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀλωνισμοῦ .....

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχυῶν πρὸς ἄλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἷονδήποτε ἄλλον.
 ὁλῶντα τὰ δεμάτια ὅ, ἡπλῶντα γῆραι ἐκ τῶν...
 ἁλωνόστων ὁμοιομορφῶς με διεύθυνσιν...
 πρὸς τὸ κέντρον.....

11) Πῶς γίνεται τὸ ἁλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιο-
 ῆσεως ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

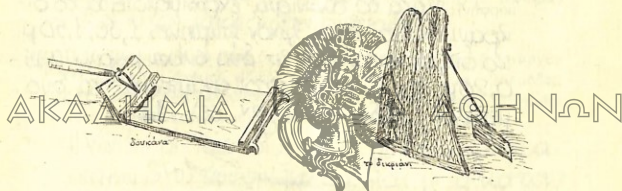
α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
 σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
 Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἁλω-
 νιοῦ ἐξυλινὸς στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος ὁ τηγερὸς,
 στρούλουργας, δουκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐξαρτῶν-
 ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
 ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
 κῶς, «νὰ ἔρχονται γῆρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

Τὸ ἁλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων...
 ἐκινεῖτο διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερο-
 μένων ζώων κυκλινῶς τὰ ὁποῖα με σχοινία εἶναι
 δεμένα μετὰ τὸν ἁλωνόστωλο (οὐκ ἐν τῇ βροχῇ) ὅ, ἀπὸ...
 τὰ κέρατα συνήθως τῶν βοῶν.

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
 ἁλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἁλωνό-
 στυλον μετὰ τὰ ζῶα; (Εἰς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειάς,
 αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζώων. Εἰς ἄλλους τόπους
 εἰς τὸ ἁλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
 μέσον τοῦ ἁλωνιοῦ. Τὰ ἁλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
 μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὰς περὶ τὸν
 λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
 ἀκόμη) ἁλωνισμός κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα). **Τὰ ἄγρια ζῷα ἐκείνοντο διὰ τοῦ ζυγοῦ τοῦ χρησιμοποιοιμένου εἰς τὸ ὄρχωμα, τὰ ἡμέρα διὰ χονδρῶν σκηνίου μεθλητῶν, ποὺ περιβαλλοῦν τὰ κέρατα ἢ τὸν λαιμὸν τῶν τῶν ἀγρίων σκηνίων, προσδένοντο εἰς τὸν ἀλωνιστὸν (δένδερον). Ἰδε σχεδίου εἰς συλλογὴν σελ. 13-**

- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιοῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχιδίων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάννα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπιομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἀλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἦλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων; .....

Δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον μας αὐτὸ.....
Ὅλα τὰ δημητριακά ἦλωνίζοντο μόνον διὰ τῶν πατημάτων τῶν περιφερομένων κυκλικῶς ζώων.....

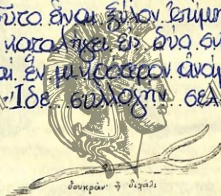

- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλώνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἐπομένην. ; .....

Ὁ ἀλώνισμός ἀρχίζει τὰς πρωινὰς. ὥρας, ἢτοι
4^η ἢ 5^η π.μ. καὶ ἐτελείωνε τὸ ἀπόγευμα....
τῆς ἰδίας ἡμέρας. ....

- 12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δοκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

κατὰ τὸ ἀλώνισμα ἐχρησιμοποιεῖται τὸ δι-
χάλι. τοῦτο εἶναι ξύλον ἐπίμηκες 1,30, 1,50 μ.
τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν εἰς δύο σκέλη μετὰ 0,15-
0,20 μ. καὶ ἐν μέσσειρον ἀνοίμεθα εἰς τὰ δύο
μεγέλη. Ἰδε. εἰς τὴν βελ. 14.

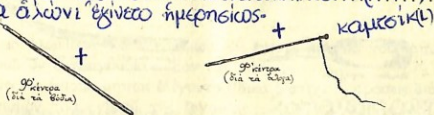

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλώνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκό-
πους στάχους ; . Μὲ τὸ δικράνι. ὁ γεωργὸς κατὰ τὴν ..
διάρκειαν τοῦ ἀλώνισμοῦ ρίπτει ἐκτὸς τοῦ κύκλου
πάν διαγράφον τὰ ζῶα τοὺς στάχους πὺν δὲν ἔχον
ναπῇ.

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλινόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύ-
πημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ
φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ της ; (Σχε-
διάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα). ....
Ἦτο ἐν χρήσει καὶ διὰ τὰ βοδία ἐλέγετο βου-
κέντρα διὰ τὰ ἄλλα ζῶα καμτεῖν, ἀκρι-
βώσιγεν σὴ ἐναντι εἰκόνη σχεδιάσματα.

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἑνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἑνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν. *Ἡ ἐργασία αὕτη λέγεται...*

εφαῖσις. καὶ ἔχει ὕψος 0,15 - 0,50 μ., ἀναλογικῶς τῶν ζῶων πού ἐὰν ἤλωνίζον. Μία εφαῖσις, δηλ. ἓνα ἀλώνι ἐκίνετο ἡμέρησίως.

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν; (Ἐν Κρήτῃ: μάλαμα)

Δὲν εἶχον ἰδιαιτέραν ὀνομασίαν.

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουσι: ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με' ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἀλωνιστοὶ (Ἐν Αἰτωλίᾳ: βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωναραῖοι καὶ ἀγωνιάτες), οἱ ὁποῖοι εἶχον βροδία ἢ ἀλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν.

Ἡ λὼνίζον οἱ ἴδιοι οἱ γεωργοὶ με' τὴν συμπαραστάσει ὅλης τῆς οἰκογενείας καὶ με' διὰ τοῦ ζῶα.

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με' ζῶα καὶ με' ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με' χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με' ἄλλον τρόπον; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Ὁ χωρίζετο ὁ καρπὸς ἐμὲ κοπάνισμα, διὰ χονδρὸν ἢ μικροκλύδι ξύλου μήκους 0,80 μ. τὸν κόπανον. Ὁ χονδρὸς ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὴν εἰσιάλιν.

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο; ἐκ ποίου ξύλου κατασκευάζετο; πόσον μῆκος καὶ πάχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του; .....

Ἐλέγετο ὡς ὁ κόπανος. ἢ κατασκευάζετο ἐξ ὄξυας ἢ φραγίας διὰ νὰ ἀντέκη παρὰ τὸ μέγεθος (κοπάνισμα). Τὸ μῆκος ἦτο 0,80 μ. καὶ τὸ πάχος 0,50 μ.

Ἴδε συλλογὴν σελ. 14.

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου (π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.)? Τὸ κοπάνισμα ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι καὶ κυρίως διὰ τὴν βρίζαν, φακὴν ἢ ρεβίθια.

Κοπάνος στρουγγιός

ξύλο καμπύλωτό διὰ τὸ κοπάνισμα μικροῦ ἑρποῦ δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά; Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν; Τὸ κοπάνισμα τῆς βρίζας, φακῆς ἢ ρεβιθίων ἐγένετο ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας... ἐκτὸς ἢ ὑπὸ ἑνὸς μόνου προσώπου.

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καί εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

Οἱ στάχυες ἐξηπλοῦντο διὰ τὸ κοπάνισμα ἀλλὰ "χεριές" -
 "χεριές" ἐτοποθετοῦντο ἐπὶ ξύλου ἢ ἐπὶ ρυαῖ α-
 λυτῆς τοῦ ἁλκονιοῦ καὶ ἐκοπανίζοντο. ....

- 22) Κατὰ τὸ ἁλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο ἐδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; *Ζυνταὺς παρακρυβόν-
 το τὰ ζῶα διὰ τὴν λαλτέραν ἀπόδοσίν των. Ἐλέ-
 γοντο τὰ ἐξῆς: "Ἐλα, ἔλα, χεῖρά τους. κ' ὅλα τ' αἶχυρα
 σιμά τους", "ἴρω - ἴρω... χεῖρά τους"... Ἰδε συλλογὴν σελ 8-10*

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγινε χρήσις ἁλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) .....

*Ἐκ τοῦ 1964. Ἰνν. σωματιοειδῆ ἁλκονιοῦ τοῦ
 Χωρίου.*

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἁλωνισμένοι στάχυες, ἐτοησμένοι διὰ τὸ λίχνισμα* (ἐν Αἰτωλίᾳ: λειῶμα, ἐν Κρήτῃ: μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα* πῶς λέγεται τοῦτο* (εἰς Κρήτην: θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον: δικριάνι, ἀλλαχοῦ; δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ. *Οἱ ἁλωνισμένοι στάχυες δὲν
 ἔχουν ἰδιαιτέραν ὀνομασίαν. Τὸ λειῶμα σωρεῖ-
 εται μὲ τὸ φανάρι καὶ μὲ τὸ "σανίδι", ξύλινον,
 ἐργαλεῖον σχήματος τριγώνου ἰσοπλευροῦ καὶ μὲ
 ξυλινὴν λαβρὴν μήκους 1,30 - 1,50 μ.*

Ἰδε συλλογὴν σελ 14-

*Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπιμήκες ;
 Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο. Ὁ ἐξηραίνον-
μενος. ἑαυτὸς ἔχει ἐχθρὰ, σπαρακκίλον. εἰς τοὺς σω-
ρόν τιθεταί. ἓνα πεταλὸν ξύλου καὶ ἓνα σκόρδον.
διὰ τὸ νὰ μὴ βαρυνῇ τὸ χένημα ἀπὸ τοῦ καλοῦ κατὰ
περαστικοῦ. Οὐδὲν λέγεται κατὰ τὴν τοποθεσίαν.
τῶν.

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φτυᾶρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφῆσατε τοῦτο. Το λίχνισμα γίνεται
μὲ τὸ ξύλινο φτυᾶρι (λίχνος φτυᾶρι) ἢ με τὸ
ξύλινο καρπολόι. ... Ἰδε. ἐπὶ τὴν σελ. 14...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾷ (ἀνέμίζει) ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;
Λιχνίζει ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα, ὅχι εἰδικός.
Λιχνιστὴς.
- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δευτέρον ἀλώ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;
Λέγονται σκύβαλα. Ὁ καρπὸς ἀποχωρίζεται
μὲ τὸ νοπάνισμα, διὰ τοῦ νοπάνου. Δὲν...
συνηθίζεται δευτέρον ἐλαίνισμα διὰ τῶν...
ποδῶν τῶν ζώων.
- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο .....

..... Δὲν γίνεται τοιοῦτον ἀπαισίωμα .....

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμένοντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; .....

Ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ ἐναπομένοντα
κυβάρια γίνεται μετὰ τὸ δερμόνι. Ταῦτα ἔτι ἐκ
λαμαρίνης ἢ κατασκευάζετο ὑπὸ εἰδικῶν τεχνιτῶν, φανο-
ποιῶν, φέρον τρύπας εἰς τὴν βάση τοῦ.

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνεμίσμα, ἀπομακρυνόμενων τῶν ξένων αὐτῶν
ύλων ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

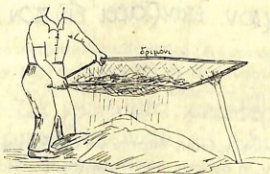
ΔΟΗΝΩΝ

κόσκινον ἢ σαλῶθρον

κόσκινον ἢ σαλῶθρον

δερμόνι

νων μετὰ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μετὰ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) .....

Ἡ διαλογὴ ἐγένετο παλαιότερον μὲ τὸ δερμόνι,
σήμερον δὲ, μὲ μηχανάς.

Ἰδὲ συλλογὴν σελ. 15.

- 7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται ; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ. Μετὰ τὸ λιχνίσμα καὶ τὸ δερμόνισμα ὁ καρπὸς σωρεύεται εἰς σωρόν δοχεῖον μὲ τὸ ξυλόφινκαρον ἢ σωρεῖον ἐπὶ αὐτοῦ χαράσσεται τὸ σήμα τῶν σταυροῦ μὲ τὸ ξυλόφινκαρο πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος καὶ ἀμπηγνύεται κατόπιν τὸ ξυλόφινκαρον εἰς τὸ κέντρον τοῦ σωροῦ. Προσκύνησις ἢ φίλημα τοῦ σωροῦ δὲν γίνεται.
- 8) Ἄλλὰ ἐθίμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. ....
Οὐδὲν ἐδίμουν ἐκινραεῖ εἰς τὸν τόπον μας,...

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἄλωνι π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστής εἰς τὸ ἄλωνι ; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις όκάδας, εις κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

Ἡ μόνη ὀφειλὴ ἦτο ἡ δειγασθ. ἡ κατεβάρητο εἰς
τὸν δειγαστήν μετὰ τὸν ἀλωνισμόν. εἰς τὸ ἄλωνι.

Ἡ μέτρησις τῶν δημητριακῶν ἐγένετο μὲ τὸ "ταγάρ",
χωρητικὸς πτερός ἡ οὐαδων. Σχήμα ὡς κατωτέρω.

μίσκοιλα

κουτίος

Ἰδε ἰχνογρ. εἰς
συλλογὴν βελ. 15-
ταγάρ

2) Ποία ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἄλωνι ;

α) τὸ παπαδιάτικο, +

β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο, +

γ) τὸ γυφτιάτικο, +

δ) τὸ ἄλωνιάτικο κλπ. +

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα,
χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτο-
γραφίας αὐτῶν) .....

κατεβάρητο καὶ τὸ γελαδαριάτικο (βουκόλου)
Διὰ τὸ μέτρημα τῶν δημητριακῶν ἦτο ἐν...
χρήσει τὸ "ταγάρ".....

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ
ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκ-
κων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετι-
κὰς σύνθησεις) τὰ γεννημένα μεσεφρονετο εἰς τὴν οἰ-
κίαν καὶ ἀπὸθηκεύετο εἰς εἰδικὰ δοχεῖα....
ξύλινα "ε. ἁμπάρια".....

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ
χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἄλωνι. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθή-

ΚΕΥΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ὙΠΑΙΘΡΟΝ ; ~~ἢ ἀποσημειώσεις τοῦ ἀκτύρου~~
~~ἐγίνετο ἐντὸς τοῦ... χαρίου εἰς ἀκυράνα ;.....~~

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
 θερισμοῦ ἀπὸ τούς καλυτέρους στάχυνς ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ;....

~~ἢ διαλογὴ τοῦ σπόρου ἐγίνετο καὶ γίνεται.....~~
~~μετὰ τὸ ἀλώνισμα :.....~~

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
 σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύων,
 τὸ ὅποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ;..

~~Ναὶ. κατασκευάζεται πλέγμα ἐκ σταχύων μετὰ~~
~~τὸν θερισμὸν, τὸ ὅποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονο-~~
~~στάσιον τοῦ οἴκου.~~

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς ποῦ φυλάσσεται.

πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ~~ἔχει τὸ σχῆμα~~

~~τοῦ σταυροῦ. ἢ φυλάσσεται ἐὼς τὴν ἡμέραν τοῦ θα-~~

~~προσπεύρου, ὅποτε εἰσβῶν τὰ σταχύνια τοῦ ἐντὸς~~

~~τοῦ σπόρου. λέγεται δὲ ὁ ὅμοιος.~~

~~ΔΕ Εἴηται ΠΥΡΑΙ~~

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
 τόπον σας ἄναμμα φωτιάς εἰς τὸ ὙΠΑΙΘΡΟΝ. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
 γέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
 τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

~~Ναὶ. εἰς... μεγάλες ἀπομυρίες λαμβάνει χῶ-~~
~~ραν. κατ' ἔθιμον τὸ ἄναμμα τῆς φωτιάς εἰς~~
~~τὸν τόπον. μας.....~~

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος).....

~~τὴν Κυριακὴν τῆς Τρωῆς ἀπομυρίας (Τυράδα-~~
~~χου), καὶ νυκτερινὰς ὥρας εἰς τὰ ἀλώνια~~
~~τοῦ χαρίου.~~

2) Πώς λέγεται ἡ φωτιά αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

«Η φωτιά λέγεται "βυλλιαλιάδα".....

β'. 1) Ποιοὶ ἀνάπτουν τὴν πυρὰν παιδιὰ, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ;....

Τὴν ἀναίπτουν μόνον παιδιά.....

2) Ποῖος ἢ ποιοὶ συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυρὰν.

Τὰ κλέπτουν ; "Αν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος ; «Η βυλλιαλιάδα

γίνεται μὲ θάμνους δρυὸς, κέδρα καὶ ξηρὰ ξύλα,
τὰ ὁποῖα συλλέγουν τὰ παιδιά ἀπὸ τὸ δάσος...

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

Τὰ παιδιά, συνήκως ἀγόρια ἡλικίας 10-20.

ἑαῶν πληθαίνουν εἰς τὸ δάσος παρὲς-παρὲς.

καὶ συγκεντρώνουν ξύλα καὶ κέδρα. Ἐν συνεχεί-

α τὰ μεταφέρουν εἰς τὸ χωριὸν καὶ τὰ κρύπτουν εἰς
μὴν μαντράν πρὸς φύλαξιν

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυρὰν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξόρκια, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα .....

«ὼς... εἰς ἐκετικὴν εὐδηλοχὴν... εἰλ. 16-23...

2) Πηδημάτα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυρὰν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

«ὼς... λεπτομερῆ περιγραφὴν εἰς ἐκετικὴν...

εὐδηλοχὴν... εἰλ. 16-23...

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) ....

Οὐδέν ἀναμείμενον καίεται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς.....

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) .....

Δέν καίονταν ὁμοιώματα τοῦ Ἰούδα κατὰ τὸ Πάσχα.....

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἔθιμου εἰς τὸν τόπον σας

Ἀπὸ πολλὰς ἡμέρας ἀναρίτερα ἀρχίζουν τὰ παιδιά νὰ κορολοῦν θμάρια (θαμνοὶ ὀνός), τὰ κέδρα καὶ ἄλλα πρεσανόμματα, τσαίνα (ξύρα καὶ ὀνός ὀνός) καὶ Ἰούδιον (παλαμὸν πεύκας) διὰ τὴν φυλλιαλιάδα. Ὁ μεσημέρι μετὰ τὴν βράδευαν τῶν μεγάλων γίνεσθαι ἡ φυλλιαλιάδα. Ἔρχονται εἰς τὸ αἶθρον ἕνα εἰς ἕνα ὑψηλὸ καὶ χύρῳσεν πλέουσιν τὰ θμάρια, τσαίνα, κέδρα κ.λ.π. Ἰσχύει φραγὸς (παιδί) ποὺ φυλάξει τὴν φυλλιαλιάδα γιὰ νὰ μὴ τὴν καίουν τὰ παιδιά τῆς ἄλλης παρέας ἢ κλέβουν τὰ κέδρα καὶ θεωρηθῇ ἡσχημένη ἡ παρέα ποὺ εἰς ἀνάβη πρᾶσι τὴν φυλλιαλιάδα ἐπὶ δεδομένου ὅτι γίνονται δύο εἰς τὸν ἐπὶ ἡμῶν χαλὰ μία καὶ εἰς τὸν κατωῦ ἄλλη καὶ ὑπάρχει συναχτικὸς μέγας. Ἦν 10^{ην} περίπου βραδυὴν τὴν ἀνάβουν τὰ παιδιά, μαζεύεται κόσμος ἀπ' τὴ γειτονία καὶ ἀρχίζει τὸ γλέντι μετὰ τραγούδια καὶ χοροὺς χύρῳσεν τὴν φυλλιαλιάδα, ἕως ὅτου καεῖν ὅλα τὰ ξύλα. —

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ιον .- Συλλογή στοιχείων τοῦ γεωργικοῦ βίου ἀπὸ τῆς προετοιμασίας
 διὰ τὴν σποράν τῶν δημητριακῶν μέχρι τοῦ ἁλωνισμοῦ καὶ τῆς ἀποθημεύσεως
 αὐτῶν τοῦ χωρίου Κλεισσερείας - Βοΐου - Κοζάνης καὶ 2ου.- Ἐτήσιαι πυραὶ,
 ὑπὸ Διδασκάλου ΚΩΙ/θεοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Κλεισσερείας - Βοΐου - Κοζάνης
 Τηλεμάχου Παναγιωτοπούλου.-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ιον.-Περιγραφή του γεωργικού βίου από της προετοιμασίας δια τήν σποράν των δημητρια-
κων μέχρι του άλωνισμού και της αποθηκεύσεως αυτών του χωρίου Κλεισούρας της Έπαρ-
χίας Βοίου του Νομού Κοζάνης. 2ον.- Έτήσια πυρά.-

Στίς άρχές του Φθινοπώρου ο καλός γεωργός άρχίζει τά πρώτα όργώματα. Όργώνει τά χωράφια του 2 και 3 φορές , γίνεται δηλαδή τό διβδλισμα και τό τριβδλισμα. "Όσο πιό βαθειά όργωθί τό χωράφι , τόσο καλύτερα θα γίνουν τά δημητριακά. Έτσι όργωμένος ο άγρός μένει μερικές ημέρες, γιά νά ήλιαστή και ρουφήξη τά νερά του Φθινοπώρου, τά πρωτοβρόχια.

Μέ τό όργωμα γίνεται άφράτο τό όργωμα και τό λιπαίνει με ζωϊκή κόπρο. Τώρα εΐναι καιρός ο γεωργός νά σπείρη τόν άγρό.

Ο σπόρος πρέπει νά είναι διαλεχτός, καθαρισμένος από ζένους σπόρους και νά έχη άπολυμανθί με ειδικό φάρμακο, τή γαλαζιδωπετρα (θεϊκός χαλκός).

Μέσα στό σακκί έκτός από τό σπόρο έβαζαν άλλοτε μερικούς κλώνους βασιλικού και ένα άσχι. Αύτά έρράπτοντο έντός του σάκου με κόκκινη κλωστή. "Έβαζαν , επίσης , μέσα στό σπόρο και ένα σταφύλι.

Παράδοσις περί του έθιμου: Νά φυτέψουν τό βασιλικό και νά καρπίσιν σάν τό σταφύλι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ **ΑΘΗΝΑ**
"Όλα τα έργα του γεωργού εΐναι άπολύτως άποφασισμένα νά γίνουν σπόρο. Τήν ημέρα που θα έβγαζαν τόν άγρό στο σπόρο δέν έδάνειζαν απολύτως τίποτε. Έάν έτύχαινε και έν άγνοιά της ζητούσε καμιά βοικιακή σκεπός ή γειτόνισσα θα έπαιρνε τήν απάντησι: " Έβγάλαμε σπόρο σήμερα ", πράγμα που έφανέρωνε τήν άρνησι νά δα-
νεισιν .

Τά χαράγματα της έπομένης ημέρας εΐναι στό πόδι όλοι οί γεωργοί του χωριού. Χαρο-
μενοι και γελαστοί ζεκινούν από τά σπύτια τους πρωτ - πρωτ γιά νά σπείρουν. Νά τά γαϊδουράκια μπροστά φορτωμένα τά σακκιά με τό σπόρο. Άκολουθών τά βόδια με τό ζυγό και τό άλέτρι και πίσω ο γεωργός με τή βουκέντρα του. "Όλα τά χωράφια γεμίζουν από γεωργούς . Παντοσπορά!

Κάθε γεωργός σποράει με τό χέρι του τό σπόρο στό χωράφι (σπέρνει στά πεταχτά, όπως λέμε), ζεbei τά βόδια και με τό άλέτρι ζαναοργώνει τόν άγρό, γιά νά σκεπαστούν οί σπόροι με τό χώμα. Γιά νά σκεπαστούν οί αυλακιές , πού έγιναν με τό άλέτρι και νά τριφθί καλά τό χώμα , ο γεωργός σβαρνίζει τό χωράφι.

Κατά τό Μάρτιο ρίχνουν στά δημητριακά και προπαντός στό σιτάρι και στό κριθάρι λίπασμα. Τό Μάιο τά βοτανίζουν και βγάζουν τά άγριοχορτα, δηλαδή τά ζιζάνια, τά ό-
ποια ζημιώνουν τίς καλλιέργειες όταν αναπτύσσονται άφθονα.

Περί τά τέλη Ιουνίου άρχίζει ο θερισμός και τελειώνει περί τά μέσα Ιουλίου. Οί γεωργοί έτοιμάζονται νά θερίσουν τά χωράφια και νά εξασφαλίσουν τό ψωμί. Από τό

βράδυ έτοιμάζουν τά δρεπάνια καί τίς παλαμαριές, καθώς καί τά πλατύγυρα φάθινα κα-
πέλλα.

Καί νά πρωί - πρωί, μιά ῥα πρό τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, βρίσκονται στό χωράφι
καί θερρίζουν μέ χαρά τό σιτάρι ἤ τό κριθάρι. Πιάνουν μέ τήν παλαμαριά πολλά καλά-
μια μαζί καί στή στιγμή τά κόβουν μέ τό δρεπάνι. Καί θερρίζουν γρήγορα, γρήγορα τά
καλάμια μέ τά χρυσοκίτρινα στάχυα, τά ὅποια τοποθετοῦν ἐπὶ τοῦκου.

Ἄλλοι θερρίζουν καί ἄλλοι δένουν δεμάτια. Συνήθως τά δεμάτια τά δένουν 2, ἐκ τῶν
ὁποίων ὁ ἕνας ἄνδρας.

Στρώνουν μιά ὑγρή δέσμη μέ χειρόβουλο ἀπό καλαμιά βρίζας καί ἐπ' αὐτοῦ τοποθετοῦν
χειριές ἐναλλάξ τοῦς στάχυς μέ τά καλάμια τους, ὅπως ἀκριβῶς θερρίζονται.

Πιό πέρα θερρίζουν ἄλλοι θεριστά καί πιό πέρα ἄλλοι καί ἄλλοι....
Εἴδη τά χωράφια γεωργοί χαροῦμενοι, ἄνδρες καί γυναῖκες, θερρίζουν. Καί ἀπό τῆ χαρά
τους τραγουδοῦν. Καί σ' ὅλα τά χωράφια ἀκούονται τά ὦρατα τραγοῦδια τοῦ θερισμοῦ.
Τραγουδοῦν χαροῦμενοι, διότι ἐξασφαλίζουν τό φῶρι τῆς χρονιάς.

Ἐτραγουδοῦσαν κατά τόν θερισμόν τά κάτωθι τραγοῦδια:

- Ι.- - θά σέ ρωτήσω πεθερά
καί σένα δόλια μάννα
τό τίνος εἶναι τ' ἄλλογα
πού βόσκουν στά λειβάδια;
- Δικά σου εἶναι νύφη μου
δικά σου μαυρομμάτα.
- θά σέ ρωτήσω πεθερά
καί σένα δόλια μάννα
τό τίνος εἶναι τ' ἄλλογα
πού βόσκουν στά λειβάδια;
- Δικά σου εἶναι νύφη μου
δικά σου μαυρομμάτα.
- θά σέ ρωτήσω πεθερά
καί σένα δόλια μάννα
τό τίνος εἶναι τ' ἄλλογα
πού βόσκουν στά λειβάδια;
- Δικά σου εἶναι νύφη μου
δικά σου μαυρομμάτα.
- Λύκος νά φάγ τά πρόβατα
κί ἀρκοῦδα τά φοράδια
σιμά στέν ἄντρα τόν καλό
σιμά στέ καλλιηγάρι.-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 2.- - Φεγγάρι μου όδλαμπρο
καί στρόγγυλο φτειασμένο
έσύ με φέγγεις κι έρχομαι
κι έρχομαι άπ'τά ζένα.
Χτυπώ τήν πόρτα τρείς φορές
τό παραθύρι πέντε,
σκούφτω φιλω τήν κλειδαριά
καί τή γεμίζω δάκρυα.
- Για ζύπνα κόρη μου
έρχομαι άπό τά ζένα.
- Έγώ άντρα δέν καρτερώ,
άντρα δέν περιμένω.
Πολλοί με λένε χάθηκε
κι άλλοι με λένε παντρεύτηκε.
"Αν είσαι σό ό άντρας μου
κι αν είσαι κι ό καρδιά μου
δειξε σημάδια σου καί εσύ
σημάδια τής καρδιάς σου.
"Έχεις ελπίαν τον έρωτα σου
κι αν έλπιησες σ'έναν άντρα σου,
- Έσύ είσαι ό άντρας μου
έσύ και ό καρδιά μου.
Δέν τούζερα λεβάντα σου
άπόρχεσαι άπ'τά ζένα,
νά γίνω γής νά περπατής
γεφύρι νά περάσης,
νά γίνω κι άλογο γοργό
νά περπατής καβούρα,
νά γίνω κι άσημόκουπα
νά σε κερνώ νά πίνω,
έσύ νά πίνω τό κρασί
κι έγώ νά λήπω μέσα.-

- 3ον.- - Ήλδ βουνό άνέβαινα
νά πελεκήσω μάρμαρα,
νά'ρθη νερό στόν κήπο μου
νά'ρθη νερό στην πόρτα μου
για νά ποτίσω τίς μηλιές

τὲς κδικινες τριανταφυλλίδες,
νὰ κάνουν μῆλα κδικινα,
νὰ κάνουν μῆλα πράσινα,
νὰ βάλω στὰ μπαργιδιὰ μου,
νὰ πάρῃ ὁ νιόγαμπρος νερό,
γιὰ νὰ λουστῇ νὰ περμυστῇ,
νὰ πάρ' στὴ νύφη καὶ νὰ' ροῖ.-

4ον.- - Μάννα μὲ κακοπάντρες
καὶ μ' ἔδωκες στοὺς γάμπους.
'Εγὼ στὸ κάμμα δὲ βαστῶ,
νερό ζεστό δὲν πίνω.
'Εδὼ τρυγόνες δὲ λαλοῦν
κὶ οἱ κοῦκκοι δὲν τὸ λένε,
τὸ λένε οἱ 'Αγραφιώτισσες
τὸ λένε σὰ μοιρολόγια.
"Οποιοι εἶχαν ἄντρα ἔχον ζενιτειά
καὶ γυιὸς ἔχον ἄντρα,
πέστους νὰ πῇ τὸν καλύτερον,
νὰ μὴν τοῦ κατεργασθῇ.
Ἐπῆγε καὶ τὸ δικό του τὸ παιδί
κὶ ἀπόμνευ' ἔχει.-

5ον.- - Πῆρε βροχή, πῆρε βροτιά
πῆρε νὰ σκοτεινιάζῃ,
πῆρε ὁ λύκος τὸ παιδί
ἀπὸ τῆς μάννας τὰ χέρια.
Χίλιοι πεζοὶ τὸν κυνηγοῦν
χίλιοι καβαλλαραῖοι,
κανέννας δὲν τὸν ἔφτανε,
κανέννας δὲν τὸν φτάνει,
κὶ ἡ μάννα πῶχει τὸ παιδί
σιμὰ, κοντὰ τὸν ἔχει.
- " Ἀφσέ μου λύκο τὸ παιδί
καὶ πάρε τὸ μουλέρι
γιὰ νὰ χορτάσῃς κδικιαλα
γιὰ νὰ χορτάσῃς κρέας.-

6ον.- - Ποῦ ἦσαν Περιστερόλα μου

./././

τόσο καιρό χαμένη;
- Στά πλάγια ήμουν κι έβροσια
στούς κάμπους χιμζερούσα,
και τώρα κοντά στην "Ανοιξι,
κοντά στο Καλοκαίρι
βγήκα να μάσω λοβλούδα
μέ τ'έλλα τά κορίτσια,
κι ή μάννα μου μ'άγνάντευε
άπο μιά ψηλή ραχούλα.-

7ον.-

- "Όλο τδ Μάν, Μάν
κι όλο τόν Αύγουστο,
ήλθα για να σε πάρω
καθ' μοθ κάνεις τόν άρρωστο.
"Έλα, έλα μετ'έμένα
να περνάς απειτωμένα.-

8ον.-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

... σου λαμπρό, λαμπρό
... κηλήωσε
... ατέρων
... σρωτήσωμε
... παραγγέλωμε
... να πής την κυρά μας
την κυρούλα μας
να βγῇ στά παραθύρια
τά καγιθλωτά,
να φτειάση κίττες και μογάτσες
και καλά φαγιά,
να καρτερέση τούς εργάτες
και την εργατιά,
πούρχονται από τό θέρο.
μέ τδ δράκο στολισμένο,
να τόν δώσουν την κυράτους
την κυρούλα τους
και ή κυρά θα τούς κεράση
ένα χρυσό φλουρί.-

9ον.- - Παπαδοπούλα θέριζε
μ'ένα χρυσό δρεπάνι

ζυπόλυτη, ξεζώνωτη
 κι από νερό σιασμένη
 κι ένας διαβάτης πέρασε
 και την καλημεροῦσε.

- Καλημέρα σου λυγερή.
- Καλῶς τον τό διαβάτη.
- Κόρη μ'γιατί είσαι μοναχή
 και μοναχή θερίζεις;
- Τόν άντρα μου έχω στην ζενιτειά
 και λείπει δέκα χρόνια,
 άκόμη δυό τόν καρτερώ
 τρία τόν παντεχαίνω,
 άν δέν 'ρόῃ κι άν δέ φανῇ
 καλόγρια θά γίνω.

- Κόρη μου εγώ είμαι ό άντρας σου
 εγώ είμαι ό καλός σου.

- Ξένε άν είσαι ό άντρας μου,
 άν είσαι ό καλός μου,

δεύξε σημάδια τοῦ σπιτιοῦ
 κι εἶπε θά γέ πιατέσω.

- 'ανάμεσα στην κάμαρα
 χρυσό καντήλι φέγγει,
 πού φέγγει τίς γλυκές αὐγές
 πού τά καλά σου βάζεις.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΙΘον.- - Ψεγγάρι μου λαμπρό, λαμπρό
 τριγύρω κυκλωμένο,
 αὐτοῦ ψηλά πού περπατεῖς
 και χαμηλά λογιάζεις,
 τό δικό μου τό παλληναρι
 σέ τί ταβέρνα κάθεται
 σέ τί σομπέτι πίνει;
 Τοῦ τίνος χέρια τόν κερνοῦν
 και τά δικά μου στέκουν;
 Τοῦ τίνος στόμα τόν μιλεῖ
 και τό δικό μου στέκει;
 Τοῦ τίνος μάτια τόν κοιτοῦν
 και τά δικά μου κλαίνε;

11ον.-

- Μιά λυγερή στολίζονταν
ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὥς τὸ βράδυ.
Βάνει τὸν ἥλιο πρόσωπο
καὶ τὸ φεγγάρι στῆθος
καὶ τὸν καθάριο Ἀύγερινὸ
τὸν βάνει δακτυλίδι
καὶ παίρνει ἕνα κατήφορο
στὴ μάννα τῆς νᾶ πάρ.
- Καλημέρα σου μάννα μου;
- Καλῶς τὴν τῇ Μαρία.
Μαρία μου τί ἤρθες μοναχὴ
χωρὶς ἄντρα κοντά σου;
- Μάννα τὸν ἄντρα ποὺ μοῦδωσες
αὐτὸς εἶναι Γραμματικὸς,-
παπᾶς θέλει νὰ γίνῃ
κί, ἐγὼ παπαδὶς, δὲν γίνομαι
τὰ μαθροῦν ἐνὶ τῷ ἔργῳ.
Κί ἐγὼ δὲν ἐπὶ τῷ ἔργῳ
νᾶχρ' ἔλασθαι νὰ πειραβᾶ.-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

12ον.-

- Παπαδοπούλα φέρεις
σ' ἕνα κοντό κροῦστόν,
τὸν ὄργο, ὄργο πῶς νὰ
καὶ τὸν ὄργο ποὺ πηγαίνει
καὶ στὸ θεμάτι κομπήσες
νὰ κἀνῃ τὸ σταυρότης.
"Αἶ, μᾶρ' σταυραδέλη
νὰ δέσωμε θεμάτια
νὰ μάσωμε τὸ σιτάρι
νὰ μὴ τὸ πάρῃ ὁ ἄερας.-

ΑΘΗΝΩΝ

13.-

- Κάτω στὸν κάμπο καὶ στὴν Ἐλασσόνα
θερίζει ὁ Γιάννος μαζὶ μὲ τὴν Παγώνα.
Ξερίχημα βάζουν ὁ Γιάννος κί ἡ Παγώνα
ποιὸς θὰ διψᾷ προτοῦ νὰ ῥθῇ τὸ γιῶμα.
Διψᾷ ἡ Παγώνα προτοῦ νὰ ῥθῇ τὸ γιῶμα.
- Νερὸ βρέ Γιάννο γιατί θὰ πεθάνω.
- Νερὸ σέ δίνω καὶ σέ γλυτώνω
κί ἄλλοτε στοίχημα
μαζὶ μου νὰ μὴ βάλῃς.-

Με ένα ειδικό ζώλο, μυτερό κατά τό ένα άκρο, τό στρέβλο δένουν τά δερμάτια. Μετά τό δέσιμο τ'άφήνουν έντός του θεριζομένου άγρου για νά ήλιαστουν μερικές ημέρες.

Τό πρώτο δερμάτι των στάχων που θά δέσουν την πρώτη ημέρα, τό τοποθετούν θ'ρθιο καί οί θεριστάι εϋχονται νά μαζέψουν 1.000 κιλά (Κιλό = 20 δικάδες).

Άπό τό τελευταίο χωράφι που έχει σιτάρι γίνεται ό δράκος(δέση από στάχυα σέ σχήμα σταυρού), ό όποτος σπoλλίζεται μέ τά ώραιότερα λουλούδια του άγρου. Δένουν τή δέση μέ κόκκινη κλωστή .

Όταν πλέκουν τό δράκο λένε τό έξης τραγούδι:

" Δέστε αύτόν τόν δένδρο (δράκο)

πώς τόν δέρνει ό άέρας,

πώς τόν κυματίζει".-

Τά παιδιά μετά τόν προσφέρουν στόν πατέρα, του εϋχονται καί του χρόνου, ένψ έκεί-
νος τά φιλοδώρετ.

Ό δράκος τοποθετείται είς τό είκονοστάσι έως την ημέρα που θά πρωτοσπείρουν , ό-
ποτε τρίβουν τά στάχυα του έντός του σπόρου.

Ευνήθως για τό δράκο κάνουν καί διάφορα γαμήσια.

Ύάρχει συνήθεια όταν τελειώσουν τή δέση, οί θεριστάι νά πετουν φηλά τά δρεπάνια καί τούς στρέβλους.

Άπό τίς πιό κοπιώδεις έργασίες τή χρονιά, τό άλώνισμα των σπαρτών μέ ζεύ-
γος άρχεις. Άπό τήν πρώτη άπό τήν άποκατάσταση της συλλογικής καλλιέργειας, τά
όποτα απήλλαξαν του πράγματι μαρτυρηθέντος άγρου ή τουλάχιστον δι' άλλών που
συντομεύουν κατά πολύ την έργασία.

Όταν τελειώσρ ό θερισμός επί όριζούσαν καί εμφανους έδάφους έτοιμάζουν τό άλώ-
νι.

Ένας κυκλικός χώρος 8-10 μέτρων διαμέτρου.

Άρην άρχισρ τό άλώνισμα καθαρίζουν τό άλώνι μέ την τσάπα από τά χόρτα. Μετά τό
άλεψουν μέ μετρημα κόπων βοών , νερού καί άχόρου.

Στή μέση στο άλώνι θ'άλωνιστουν καθ'όλο τό θέρος, βραδέως καί μέ λάβιο ύπομονή,
τά σπαρτά, χωριστά κατ'είδος , σίτος, βρώμη, κριθάρι καί όσπρια.

Εμπορίζουν μέσα στο άλώνι τό σπαρτό μέ τή βοήθεια ένός ζυλίνου έργαλείου , τό ό-
ποτον όνομάζουν δικράνι. Τουτό είναι μια ζόλινη ράβδος χονδρή, μήκους 1,30-1,50 μ.,
ή όποτα καταλήγει είς όξεα γωνία.

Κουβαλουν τά δερμάτια μέ τά ζφα στο άλώνι. Δένουν τά δερμάτια καί τά στρώνουν άπω-
τά γύρω από τόν στέντζερο, αφήνοντας ένα κενό , γιατί έκεί δέξ ήμπορουν νά πατηθουν
τά στάχυα από τά ζφα.

Δυό βόδια " Τό ζευγάρι " , θά έκτελέσουν την έργασία αύτή . Τά δένουν νά πιουν
πρώτα άφθονο νερό. Τά πλησιάζουν τό ένα κοντά στο άλλο ως 1,5 μ. καί τοποθετουν
έπί του τραχήλου των ζόλινο χονδρό έργαλειό τό ζυγό, ό όποτος συγκρατείται επ'αύτών
μέ τίς ζεύλες, σιδερένιες γυριστές βέργες.

Διὰ νὰ μὴ βαδίζουν τὰ βόδια πάντοτε ἐπὶ τῆς αὐτῆς τροχιάς, ὁ ὀδηγὸς των ὡς τιμὸν χρησιμοποιεῖ τὴν τριχιά, σχινὶ μὲ τὸ ὁποῖο τὰ βόδια εἶναι συνδεσμένα ἀπὸ τὸν στέντζερο, σύροντας καταλλήλως πότε ἀπὸ τὸ ἓνα καὶ πότε ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄκρο, ἀλλὰ καὶ παραγέλλει εἰς αὐτὰ " ἔσω " ἂν θέλῃ νὰ πᾶνε πρὸς τὸ κέντρο τοῦ ἁλωνιοῦ ἢ " γύρω - γύρω γειὰ τους " ἂν θέλῃ νὰ πᾶνε πρὸς τὰ ἔξω.

Εἶναι εὐκόλο νὰ φαντασθῇ κανεὶς ἀνθρώπους ἐργαζομένους κάτω ἀπὸ τὴς καυτερῆς τοῦ Καλοκαιριοῦ ἡλίου ἀκτῖνες, μέσα σ' ἓνα ἄλωνι σκεπασμένο μὲ σῶνφο σιδῆνης, στρωμένο μὲ ἀκάνθους καὶ ἄλλα ζιζάνια τῶν σπαρτῶν, ἁταθούς ἐδάφους, ἐνθ' ὁ ἰδρωτὰς ρεῖι ποτὰμι καὶ ὁ ἀντιληφθῇ πράγματι, τὶ ὕδρο προσέφερε εἰς τοὺς γεωργοὺς τῆς κλάσεως αὐτῆς ἢ σημερινῇ ἐξέλιξις τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ὁποία τὸν ἀπῆλλαξε τοῦ μαρτυριοῦ τοῦτου ἔργου.

Ἐνθ' αὖ τῷ γυρίζουν, μὲ τὸ δικράνι μαζεθεὶ τὰ στάχυα πρὸς τὰ μέσα καὶ κάτω - κάτω γυρίζει τὰ ἐπάνω κάτω καὶ τὰ κάτω ἐπάνω ὁ γεωργὸς τοῦ ἁλωνίζει.

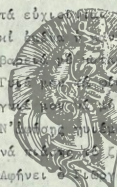
Ἀπὸ τὴν ὀρθοστάσια, τὸν καύσωνα, τὴν κυκλικὴν περιφορὰ ἀναγκάζεται ὁ γεωργὸς νὰ τραγουδῇ:

- "Ὅλες οἱ μάννες τὰ παιδιὰ
τὰ εὐχόμενα νὰ προκίβουν
κὶ ἐπὶ τὸν οὐλά μου
βαρύνονται καὶ κίβονται.

Γιὰ τὸν ἄνθρωπον νὰ σέ φαν'
γὰρ ποὺ τὸν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον
Ν' ἀφῇται τὸν ἄνθρωπον τὴν κλεφιά
νὰ τὸν ἀφῇ τὸν ζευγάρι.

- Ἀφῇναι τὸν ἄνθρωπον τὴν κλεφιά
καὶ πιάνει τὸ ζευγάρι.-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ τραγούδι ὅμως τεμπελιάζει τὰ βόδια καὶ περπατοῦν ἄργα. Γι' αὐτὸ στὸ τέλος καθέ στροφῆς τοῦ τραγουδιοῦ του, παροτρύνει αὐτὰ λέγοντας " ἔλα, ἔλα γειὰ τους καὶ ὅλα τ' ἄχυρα διὰ τους " καὶ συνεχίζει τὸ τραγούδι.

"Ὅταν πέσῃ ὁ πολὺς ὁ σπόρος τὰ βγάζουν τὰ ζῶα ἀπὸ τὸ ἄλωνι γιὰ νὰ ξεκουραστοῦν καὶ νὰ φᾶνε. Μετὰ μαζεθοῦν μὲ τὸ δικράνι τὸ ἄχυρο γύρω ἀπὸ τὸν στρέντζερο καὶ μὲ τὸ φινάρ καὶ τὸ " σανίδι ", ζῶλινο ἐργαλεῖο σχήματος ἰσοπλεύρου τριγώνου μὲ λαβὴ μήκους 1,30- 1,50 μ. μαζεθοῦν τὸ σιτάρι καὶ τὸ κάνουν σωρὸ. Μὲ τὴν τσουγκράνα μαζεθοῦν καὶ τὸ ὑπόλοιπο ἄχυρο ποὺ μένει ἐπάνω στὸν καρπὸ.

Μετὰ στρώνουν πάλι τὸ ἄχυρο καὶ συνεχίζεται τὸ ἁλώνισμα μέχρις ὅτου γίνῃ τὸ ἄχυρο φιλό γιὰ νὰ τρώγεται ἀπὸ τὰ ζῶα.

Στὶς 2 μ.μ. περίπου ἡ ὥρα τὸ ἄλωνι βγαίνει. Μὲ τὰ δικράνια ρίχνουν τ' ἄχυρο στὸν ἄχυρωνα. Μπαίνουν μέσα μικρὰ παιδιὰ καὶ τὸ πατοῦν γιὰ νὰ χωρέσῃ πολὺ.

Ὁ σπόρος ποὺ μαζεύεται στὸ σωρὸ θὰ χωρισθῇ μὲ τὴν βοήθεια τοῦ ἀνέμου ἀπὸ τὰ ἄχυρα μὲ τὸ λῆχνισμα.

Ετήν ἀρχή με τό καρπολόι καί ἔπειτα με τό ζυλόφικυαρο πετοῦν ὑψηλά ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως τοῦ ἀνέμου τὸν σύμμικτο καρπὸ καί ὁ ἄερας διώχνει τ' ἄχυρα καί ἀρχίζει νά φαίνεται ὁ καρπός .

Μιά γυναῖκα λιχνίζει καί ἄλλη μιὰ με τῇ σκούπα τραβάει τὰ σκύβαλα ἀπὸ τὸ σωρὸ .

"Ὅταν τελειώσῃ τὸ λίχυνισμα τὸ θερμονίζουν με τὸ θερμόνι . Τοῦτο εἶναι συνήθως δοχεῖον στρογγύλον ἐκ λαμαρίνης καί κατασκευάζεται ὑπὸ εἰδικοῦ τεχνίτου, φανοποιοῦ λεγομένου καί φέρει πολλὰς ὀπὰς εἰς τὴν βᾶσιν του διὰ νά καθαρίζεται ὁ καρπός καί νά πέφτῃ εἰς τὸν σωρὸ , ἐνθ' τὰ ζένα σώματα παραμένουν ἐντός αὐτοῦ καί ἀδειάζονται κατόπιν εἰς ἄλλον σωρὸν , ~~ποῦ ἀδειάζουν καὶ ἀπὸ τοῦ~~ ποῦ θὰ τὸν ἀποθηκεύσουν , διότι ἀποτελεῖ τροφή τῶν ζῶων , λόγῳ τῆς περιεκτικότητος του εἰς καρπὸ καί φιλό ἄχυρο .

Μετά τὸ λίχυνισμα καί τὸ θερμόνισμα ὁ καρπός σπρεύεται με τὸ ζυλόφικυαρο καί με τῇ σκούπα σὲ σωρὸ στρογγύλον . Ἐπ' αὐτοῦ χαράσσεται τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ με τὸ ζυλόφικυαρο εἰς τὸ κέντρο τοῦ σωροῦ .

Τραβοῦν ἔπειτα τὸ ζυλόφικυαρο καί μετροῦν πόσες παλάμες τῆς χειρός ἦτο τὸ μέρος ποῦ χώθηκε στὸ σωρὸ καί ὑπολογίζουν πόσες ὀκάδες εἶναι ὅλος ὁ σωρός . Κάθε παλάμη εἶναι πενήντα ὀκάδες περίπου .

Γιὰ ἀκρίβεια μετροῦν τὸ σωρὸ με τὸ ~~καρπολόι~~ ^{καρπομετρητικότητος} II ὀκάδων , σακκιάζου τὸν σπόροκαί τὸν κουβαλοῦν στὸ σπύριγγο ~~καὶ~~ ^{καὶ} νά τὸν σοδειάσουν στὰ ζῳλῖνα ἐμπόρια .

Ὅταν τελειώσῃ ὁ λίχυνισμὸς δέονται σπύριγγον ὑπὲρ τοῦ σπόρου καὶ ἔπειτα μένεται ἡ τρίχια (χονδρὸ σχοινί) γύρω ἀπὸ τὸν σωρὸν καὶ λένουν τὰ ζῳα ὅταν ἀλωνίζουν .

Ὁ λαὸς πρεσβεύει ὅτι ὁ καθένας πρεσβεύει καὶ ἐκ τοῦ δικῶν του ἀλώνι , διὰ νά ἐκτελῇ τίς ἐργασίες του ὁπόταν θέλῃ .

Γι' αὐτὸ σὲ κάθε συνεταιρισμὸ πού θὰ ἀποτύχῃ λένε: " Μικρὸ , μικρὸ τ' ἀλώνι σου νᾶναι μοναχικὸ σου " . -

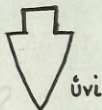

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

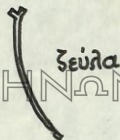
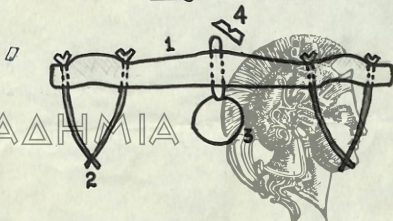
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

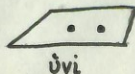
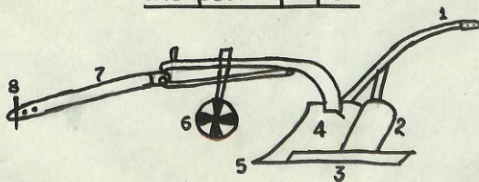
Εὐρίνον ἄροτρον

Ζυγὸς πλήρης

Σιδηροῦν ἄροτρον

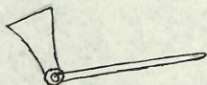

τσάπα

δικέφαλι

τσάπι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

σκαλιστήρι

καβμάς

παλαμαριά

ξεχωριστά δάκτυλα παλαμαριάς.

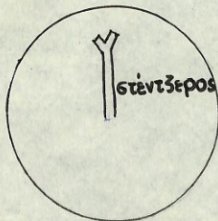
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

στρέβλος

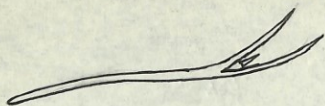

ΑΘΗΝΩΝ

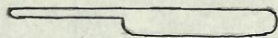

στέντζερος

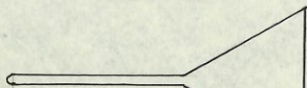
αλώνι με στέντζερο.

δικράνι ξύλινον

κόπανος ξύλινος

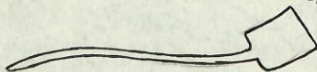

σανίδι ξύλινον

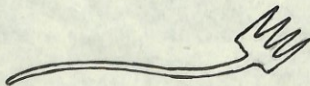
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

φυάρι ξύλινον

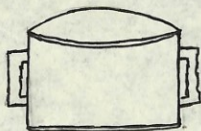

καρποῖ ξύλινον.

Δερμόνι ἐκ λαμαρίνης

Ταχάρ, χωρητικότητος 11 ὀκάδων.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΤΗΣΙΑ Ι ΠΥΡΑΙ

Κατά τίς μεγάλες 'Αποκριές λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον τὸ ἀνάμμα τῆς φωτιᾶς εἰς τὸν τόπον μας.

Τοῦτο γίνεται τὴν Κυριακὴν τῆς Τρανῆς 'Αποκριᾶς (Τυροφάγου). Ἐφωτιά λέγεται "φυλλιαλιάδα" καὶ τὴν ἀνάβουν τὰ παιδιὰ μόνον. Τὰ παιδιὰ, συνήθως ἀγόρια ἡλικίας 10-20 ἔτην πηγαίνουν εἰς τὸ δάσος παρῆς, παρῆς καὶ συγκεντρώνουν ζύλα καὶ κέδρα. Ἐν συνεχείᾳ τὰ μεταφέρουν εἰς τὸ χωριὸν καὶ τὰ κρύπτουν εἰς μίαν μάντραν πρὸς φύλαξιν.

Τὸ μεσημέρι τῆς 'Αποκριᾶς μετὰ τὴν βοήθεια τῶν μεγαλυτέρων γίνεται ἡ φυλλιαλιάδα.

Στήνουν ἕνα στύλο εἰς τὸ ἄλνω ὑψηλὸν καὶ γύρωθεν πλέκουν τὰ ζύλα καὶ τὰ κέδρα.

Τὴν "φυλλιαλιάδα" τὴ φυλάγει ἕνα παιδί γιὰ νὰ μὴ τὴν κάψουν τὰ παιδιὰ ἄλλης παρέας καὶ θεωροῦν ἡττημένη ἡ παρέα ποῦ δὲ κάψῃ πρώτη τὴν "φυλλιαλιάδα" τῆς.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 'Αποκριᾶς καὶ περὶ ὥραν 4ην μ. μ. ὁ Ἱερεὺς παλαιότερον ἐκτυποῦσε τὴν καμπάνα καὶ συγκεντώνοντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὸν ἑσπερινόν. Μετὰ τὸ πέρας αὐτοῦ παρτάσσοντο κατὰ ἡλικίαν καὶ φύλον πρὸ τοῦ Ἱερέως καὶ συνεχροῦντο ἐνωμένοι πρὸς μεταξὺ των διὰ τὰς τυχόν φιλονικίας (παραξηγήσεις) ὅλου τοῦ ἔτους.

Τὸ βράδυ καὶ μετὰ τὸ φαγητὸ ἐγίνοντο καὶ ἔκωνται ἐπισκέψεις μεταξὺ τῶν συγγενῶν. Οἱ μικρότεροι ἐπισκέπονται τοὺς μεγαλύτερους οἱ ἀγαλλοὶν τῶν καὶ φιλοφρονεῖται πρὸς τὰς γυναῖκα καὶ τὰ ἀμφότερα.

Τὴν 10ην νυκτερινὴν περίπου ὥραν ἀναβουν τὴν φυλλιαλιάδα, μαζεύεται κόσμος ἀπὸ τὴ γειτονιά καὶ ἀρχίζει τὸ γλέντι μετὰ τραγουδιῶν καὶ χορούς γύρω ἀπὸ τὴν φυλλιαλιάδα.

" Τίς Τρανέεες μπρέ μπρέ μπρέξέξέ

τίς Τρανές 'Αποκρηέεες .... ".

Τὰ ἀλληλοπειράγματα δίνουν καὶ παίρνουν μεταξὺ ὅλων τῶν παρευρισκομένων. Π.χ. φωνάζει ὁ Κώστιος τὸ Σιδῶν εἰς τὸ ὄνομα του κί ἂν ἀπολογηθῇ ὁ Σιδῶμος, ὁ Κώστιος τοῦ λέει: " Ἐγὼ τοὺς ξεχείμασα ἐσὺ νὰ τοὺς ξεκαλοκαιρίῃς ", δηλαδὴ τοὺς φύλλους ἢ ἔγὼ τοὺς μαῦρους κί ἐσὺ τίς ἄσπρες ", δηλαδὴ τοὺς φύλλους καὶ φετρές.

Συνήθως ἐτραγουδοῦσαν καὶ τραγουδοῦν ἀκόμη καὶ σήμερον τὰ κάτωθι ἀποκριάτικα τραγοῦδια τὰ ὅποια χορεύονται συγχρόνως:

1ον.- Ἀνάθεμα ποιεῖς δοῦλευε
τὰ τρία τὰ Σαββάτα
τὴν Κριατνὴ καὶ τὴν Τυρνὴ
καὶ τ' ἄη-θοδὼρ' ἀντάμα..

2ον.- Τὸ κάστανο θέλει κρασί
καὶ τὸ καρδὸν μέλι

καί τὸ κορίτσι φίλημα
πρῶτ' καί μεσημέρι.-

3ον.-   - Κοράσσο ναί τραγοῦδῃσε
                 ἐπάνω στὸ γεφύρι
                 καὶ ὁ Βασιλιᾶς ἀγνάντευε
                 ἀπὸ τὸ παραθύρι.

-        Για πέστο κὀρη μ' πέστο
                 ζανά δευτέρωσέ το.

-        " Ἐχω τὸν ἄντρα μ' ἄρρωστο
                 χροῦν καὶ πέντε μῆνες
                 καὶ ἄρρωστικὸ μέ γύριφε
                 στὸν κόσμο δέν τὸ βρίσκω.
                 Γυρεθεῖ ἀπὸ λαγὸ τυρί
                 καὶ ἀπ' ἀγοργίδι γάλα.

"   Ὄσπου νά πάω καὶ ἔσπου νά 'ρθῶ
                 ὁ ἄντρας μου ἐκώστησε
                 καὶ ἄλλοι κορίτσια ἦσαν
                 καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἀνέλενα
                 ν' ἀνέλενα καὶ τὴν κοίτακα
                 νά γυμνιστοῦν καὶ ἔσπει
                 καὶ ἐγὼ νά τὴν νὰ διαβῶ
                 διαβῶ νά τὴν νὰ τρέφω.-

4ον.-   Σιτίζω ριζὼ τὸ λεμόνι
                 βρίσκω τὴν Πανάγιω μέσα,
                 ποῦ ἔβαζε τὸ κοκκινάδι
                 καὶ τὸ ἔρημο φκιασίδι.
                 Δέν σέ πρέπει μωρ' Πανάγιω
                 ποῦχεις ἄντρα ξεχασμένο,
                 ὄντας πάρ στὸ χωράφι
                 ἀστοχῶ τὸ ἕνα βόδι
                 καὶ τὴ γομάρα μέ τὸ σπύρο.-

5ον.-   Βγῆνα φηλά Παπαδοῦλα μου
                 βγῆνα φηλά στὸν "Ὀλυμπο
                 καὶ ἀγνάντεφα τριγύρω.
                 Βλέπω κομμάτι Παπαδοῦλα μου,

βλέπω κομμάτι σύννεφο ,
βλέπω κομμάτι άντάρα,
μωρ' Παπαδούλα μου.
Δέν είναι κομμάτ' Παπαδούλα μου
δέν είναι κομμάτι σύννεφο,
δέν είναι κομμάτι άντάρα,
μόν, είναι κόρη Παπαδούλα μου,
μόν, είναι κόρη τοῦ Παπαῶ,
ποῦρχεται ἀπ' τ' ἀμπέλι.
Φέρνει τὰ μῆλα Παπαδούλα μου,
φέρνει τὰ μῆλα στήν ποδιά,
τὰ κίτρα στοῦ μαντήλι
κί ἐγώ ἕνα μῆλο ζήτησα Παπαδούλα μου
κί αὐτή μοῦ δίνει πέντε.-

6ον.- - Ποιός εἶδε ἥλιο ἀποβραδὶς

κί ἄστρα τό μεσημέρι;

ποιός εἶδε κόρη σήμερον;

στούς κλέφτες καλεσμένης.

Κί τ' αὐριανίτ' ἀπ' τὸν ἥλιο

μὴν ἐπισσημὴν ἔβλεπεν,

βγήκανε τὰ κλαυτήρια καὶ

νά ριζοῦν στοῦ σπυριγίου.

Ρίχνει ὁ πρῶτος μιά κορὴ

πάει σὲ τριανταπέντε

κί ἀπὸ τό πολὺ τό ριζιμο ,

ἀπ' τό πολὺ παιγνίδι

τῆς ξεθληνιώτικε τὸ κουμπὶ

κί φάνηκε ὁ λαιμός της.

Κί ἕνα μικρὸ κλεφτόπουλο,

μικρὸ διαβολημένο,

ἀπ' τό χέρ' τὴν ἄρπαξε

καὶ στοῦ Δεσπότη τὴν πάει.

- Κατέβα κἄτω Δέσποτα

γιά νά μάς στεφανώσῃς.-

7ον.- Ποῦ ἦσαν ἐφέες Καρα- Μπέη

ἀντιπροφές τό βράδυ;

- Προφές ἦμουν στή μάννα μου

καὶ ψέ σ στήν ἀδελφή μου
 καὶ ἀπόψε ἤμουν στήν καλή μου
 καὶ στήν καλοῦδα μου.-

8ον.- - Κάτω στήν ἄσπρη πέτρα
 κάτω στοῦ γιαλῶ,
 παίζουν τὰ παλληκάρια.
 Παίζουν χαίρονται
 καὶ ρίχνουν τὰ σπαθάρια
 στοὺν ἀνήφορο
 καὶ βάρεσαν τὸ Γιάννη
 τὸν πραγματευτή.
 Τοῦρκοι τὸν παραστέκουν
 καὶ Ῥωμαῖοι τὸν κλαίν'·
 Γιὰ καὶ ἡ καλή γυναῖκα τ'
 νάτην ποῦρχεται
 μέ δυὸ παιδιὰ καὶ τὸ τρίτο
 τρίτο στήν ἀδελφή μου.-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Κάτω στήν ἀσπρή πέτρα
 καὶ στήν ἀσπρή πέτρα
 δώδεκα χρόνια πάλαι
 πάει καλόγρια
 καὶ οὔτε τὸ σταυρὸ τῆς κάνει
 καὶ οὔτε προσκυνάει,
 μόν' τὰ παλληκάρια βλέπει
 καὶ χαμογελά ,
 μόν, στοῦ σταυροδρόμι βγαίνει
 καὶ κρασί πουλάει.

- Πέρνα ὁ ἕνας , πέρνα ὁ ἄλλος
 πόσο τὸ κρασί Τασοῦλα
 πόσο τὸ κιλό;
- Πέντε-δέκα τοὺς γερδόντους
 τσάμπα τὰ παιδιὰ.-

10ον.- - "Ὅσα κἄστρα καὶ ἄν ἐπῆγα
 καὶ ἄν περπάτησα
 σάν τ' Ἀρσίνη τὸ κορίτσι

δέν μπορῶ νά ἰδῶ.
Κάθε Κυριακὴ ἀλλάζει
καὶ στολίζεται
καὶ στὴ σκάλα κατεβαίνει
καὶ γυαλίζεται,
κὶ ὁ Μεχμέτ- 'Αγᾶς διαβαίνει
καὶ τὴν λούγισε.
Ρίχνει μῆλο καὶ τὴν κρούει
δέν τὸ δέχεται.
Ρίχνει μάλαμα κὶ ἀσῆμι
χαμογέλασε.
Πέντε καλλιμέρια στέλνει
στὴν 'Αρσίνα
κὶ ἄλλα πέντε στὸν 'Αρσίνη
δέν μπορῶ νά ἰδῶ.

- Νά μᾶς δώσῃς τὸ κορίτσι
στὸ Μεχμέτ - 'Αγᾶ.

- Δέν τὸ δίνω τὸ κορίτσι

στὸ Μεχμέτ - 'Αγᾶ.

τὸ κορίτσι ἀπολόγησε
ἀπ' τὸν ἀργαλειό.

- Τὸ Μεχμέτ - 'Αγᾶ οὐ θέλει
καὶ τὸν ἀγαπῶ.-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Πιον.- - Παίρνω τὸ ντουφεκάκι μου
μιὰ ἔβρεχε μιὰ χιόνιζε
καὶ πᾶν γιὰ κυνήγι
κὶ ᾄς βρέχῃ κὶ ᾄς χιονίζῃ.
Βρίσκω λαγὸ λημέριαζε,
πέρδωκα κελαηδοῦσε.
Ρίχνω σκοτῶν τὸ λαγὸ
μιὰ ἔβρεχε μιὰ χιόνιζε,
λαβῶν τὴν περδῶκα
κὶ ᾄς βρέχῃ κὶ ᾄς χιονίζῃ.
Κάθομαι καὶ τὰ μαγεῖρεφα
σ' ἕνα χρυσὸ τηγάνι.
Βάζω καλὸν τίς ὁμορφες,
καλὸν τίς μαυρομμάτες

καλὸν καὶ τὴν ἀγάπην μου
τὴν ἴδαν τὸ τραπέζι.-

12ον.- Μωρ' ἔβγα, ἔβγα βλάχα μου
νὰ ὀθῇς τοὺς Ἀρβανίτες.
Φέρνουν τὸ βλάχο ζωντανὸ ,
τόν φέρνουν καὶ ὀκνένο,
μὲ τρεῖς ἀλυσίδες στὸ λαιμὸ
μὲ τρεῖς τέσσερες στὰ χέρια.-

13ον.- Κυνηγὸς ποὺ κυνηγοῦσε εἰς τὰ ὄρη μιὰ φορά,
ἔτυχε νὰ συναντήσῃ μιὰ ἐρημοκκλησιά.
Προχωρεῖ καὶ μπαίνει μέσα μὲ λυπητερὴ καρδίᾳ,
βλέπει ἐκεῖ ποὺ προσκυνοῦσε μιὰ μικρὴ καλογριά.
- Καλογράτα μου τῆς λέγει τ' ὄνομά σου ἐπιθυμῶ.
- Τ' ὄνομά μου, δὲ στὸ λέω γιατί θὰ μὲ λυπηθῇς,
γιατὶ ἐὰν αἰτῶ καλογράτα νὰ μὲ ὀθῇς.
- "Ὅσον θύμω, ὅσον παραίσησιν καὶ σὴ μέση μιὰ συμριὰ,
ἐπὶ τῆς ἐκείνης θαμμένη κυνηγὸς καὶ καλογριά.-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

14ον.- Βολιόσμαι μὲν, ἀποκρίνεται δὺς,
βολιόσμαι ὅταν καὶ πέντε,
βολιόσμαι ὅταν καὶ πεντῶ
πολύ μακριὰ στὸ ζεῖνα.

"Ὅσα βουνά κι' ἄν διαβῶ,
ὅλα τὰ παραγγέλλω,
βουνά νὰ μὴ χιονίσσετε,
κάμποι μὴ παχνιστῇτε,
ὅσο νὰ πάω καὶ νὰ ῥθῶ
καὶ πίσω νὰ γυρίσω.
Βρίσκω τὴν πόρτα σφαλίστῃ
τὸ παραθύρ' κλεισμένον.
Βαρῶ τὴν πόρτα τρεῖς φορές
τὸ παραθύρι πέντε.
Κατέβα κόρη κ' ἄνοιξε,
ἄνοιξε τὸν καλὸ σου.-

15ον.- "Ὅσα κακὰ κι' ἄν ἔβανες

καμμένη Λούνα μου,
 όλα συμπαθημένα,
 μόν'τό καιό ποῦ ἔκαμες
 καμμένη Λούνα μου,
 συμπαθησὶμό δέν ἔχει,
 ποῦ χάλασες τῇ βουλγαριά,
 τό ἔρημο Ἰζερῆται. (Χωρὶον Καστορίας νῦν Πετροπουλάκης).
 "Ἐκοφες μαννίτσες μέ παιδιά,
 γυναῖκες μέ τοὺς ἄντρες,
 πῆρες τὰ χίλια πρόβατα,
 τὰ πεντακόσια γίδια,
 πῆρες τὰ στειρογέλαδα
 μέ τὰ λαμπρά κουδούνια.
 Στόν 'Αι- Λιά ζημέρωνες
 στά πράσινα λιβάδια,
 τσοπαναράιους ἔβαζες
 στήν 'Αθήνα γιά νά τὰ πρῶσες,
 κί οἱ Λουβριῶτες τὰ πρῶσες
 σκυλιά παραδομένα,
 ἐπὶ τὸν καὶ δὲ πρῶσες,
 καμμένη Λούνα μου,
 καί σ' ἔκαναν καρτέρι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

16.- "Όλα τὰ κάστρα χαίρονται,
 όλα χαροκοπιοῦνται,
 μόν'τό κάστρα ἀπ' τὰ Γιάννενα
 στέκεται μαραμένο.
 Μοιριολογοῦσε κί ἔλεγε
 μοιριολογάει καί λέει:
 - Κάταν ὁ κάμπος θάλασσα
 καί τὰ βουνά ποτάμια
 γιά νά πνιχτοῦν οἱ Τάταροι
 ποῦ φέρουν τὰ φερμάνια.
 Φέρουν φερμάνιακόμματα,
 πράσινα καί γαλάζια.
 'Ἐκετ ποῦ πᾶν' τὰ διάβασαθ,
 τὰ διάβασαν καί στοῦ 'Αλή- Πασᾶ τήν πόρτα.
 Νά σηκωθῆς 'Αλή - Πασᾶ
 νά φύγες ἀπ' τὰ Σαράγια.
 ./././

- Κί ὁ 'ΑΛΗ- Πασῶς τοὺς ἔλεγε
κί ὁ 'ΑΛΗ - Πασῶς τοὺς λέει:
- Κάλιο νά 'δῶ τό αἵμάμου
στή γῆ νά κοκινίξῃ ,
παρά νά 'δῶ τό κἄστρο μου
ἄλλος νά τό πατήσῃ.-

Ἡ συλλογή ἐγένετο ἐν Κλεισφείᾳ Βοΐου καί ἀπὸ πρώτης (Ἰης) Φεβρουαρίου ἕως (Ἰης) πρώτης Μαρτίου 1970, ὑπὸ τοῦ Τηλεμάχου Παναγιωτοπούλου , Διδασκάλου Κλεισφείας τῆς Ἑπικαιδευτικῆς Περιφερείας Βοΐου Νομοῦ Κοζάνης.

Πληροφορηταί: 1) Ἀνδρέας Βασιδπούλος, συνταξιούχος Ο.Γ.Α , ἐτῶν 77, γραμματικαὶ γνώσεις Δημοτικοῦ, κάτοικος Κλεισφείας - Βοΐου - Κοζάνης καί
2) Ἰωάννης Πετρούλης, συνταξιούχος Ο.Γ.Α. , ἐτῶν 69, γραμματικαὶ γνώσεις Δημοτικοῦ, κάτοικος Κλεισφείας - Βοΐου Νομοῦ Κοζάνης.-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Τηλεμάχος Ν. Παναγιωτοπούλος

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΙΘ/ΤΗΣ ΔΗΜ ΕΚΠ/ΣΕΩΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΙΟΥ

Αριθμ. Πρωτ. 901

Εν Σιατίστῃ τῇ 1-4-1970

Πρός

Τό Κέντρον Ἑρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς
Λαογραφίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν
Εἰς Ἀθήνας

Εἰς ἐκτέλεσιν ἀπ' ἀριθμ. 55584/28-5-1969 διαταγῆς Ὑπουργείου
Ἑθνικῆς Παιδείας καί Ὀργανισμῶν,

ἔχομεν τήν τιμήν νά πέμψωμεν ὑμῖν συνημμένως Ἑρωτηματολόγια
διὰ γεωργικά ἐργαλεῖα καί κατ' ἔξοχον πυρᾶς συμπληρωμένα ὑπό
τῶν διδασκάλων τῶν κάτωθι δημοτικῶν σχολείων τῆς Περιφέρειας Ἑλλάδος
ἡμῶν:

1) Δημ. Σχολείου

Ἀθηροπούλου Περιφέρειας Βοῖου

2) "Ἀκαδημίας

Καλαμάρας

ἈΘΗΝΩΝ

Μετά τιμῆς

Ἐπιθεωρητῆς Βοῖου

Δημ. Κυριακόπουλος

